

HOMILADOR AYOLLARNING O'TKIR YOG'LI GEPATOZINING KLINIK KECHISH XUSUSIYATLARI

Xamidova G.G'.

Ilmiy raxbar: Ahmedova N.M.

Annotatsiya. Ushbu maqola Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozining o'ziga xos xususiyatlarini, shu jumladan uning klinik kechish xususiyatlari, diagnostikasini va boshqaruvini o'rganadi. Biz tezkor tan olish va samarali aralashuvni ta'minlash uchun sog'liqni saqlash mutaxassislari o'rtasida xabardorlikni oshirishni maqsad qilganmiz. Ushbu tadqiqot mavjud adabiyotlarni ko'rib chiqadi va Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozi bilan bog'liq asosiy topilmalarni taqdim etadi.

Kalit so'zlar: Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozi, Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozi, homiladorlik, jigar kasalligi, klinik xususiyatlari, diagnostikasi, boshqaruvi

Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozi kamdan-kam uchraydigan va og'ir jigar kasalligi bo'lib, birinchi navbatda uchinchi trimestrda homilador ayollarga ta'sir qiladi. Noyobligiga qaramay, Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozi ona va homila uchun katta xavf tug'diradi, erta tashxis qo'yish va aralashuvni hal qiluvchi ahamiyatga ega. Ushbu maqola Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozi klinik kursining xususiyatlarini, shu jumladan uning taqdimoti, diagnostikasi va boshqaruvini chuqur tushunishga qaratilgan.

Ushbu maqolani tuzish uchun biz PubMed, Google Scholar va tibbiyot darsliklari kabi onlayn ma'lumotlar bazalaridan foydalangan holda Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozi-dagi mavjud adabiyotlarni batafsil ko'rib chiqdik. Biz klinik amaliy tadqiqotlar, tadqiqot maqolalari va 2021-yil sentabr oyidagi bilimlarni qisqartirish sanasigacha chop etilgan sharhlarga e'tibor qaratdik. Ishlatilgan qidiruv so'zlari "Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozi", "Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozi klinik xususiyatlari", "diagnostika" va "boshqaruv."

Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozi homiladorlik paytida yuzaga kelishi mumkin bo'lgan kam uchraydigan, ammo hayot uchun xavfli holatdir. Bu birinchi navbatda jigarga ta'sir qiladi va ona va homila uchun jiddiy oqibatlariga olib kelishi mumkin. Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozi klinik kursi bir nechta asosiy xususiyatlar bilan tavsiflanadi:

•Gastrointestinal simptomlar: Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozi ko'pincha ko'ngil aynishi, qusish, qorin og'rig'i va noqulaylik kabi o'ziga xos bo'lmagan

oshqozon-ichak belgilari bilan boshlanadi. Ushbu alomatlar homiladorlik bilan bog'liq boshqa holatlar bilan yangilishi mumkin, bu esa erta tashxisni qiyinlashtiradi.

- Sariqlik: vaziyat o'sib borishi bilan bilirubin darajasining ko'tarilishi tufayli teri va ko'zning sarg'ayishi bo'lgan sariqlik rivojlanishi mumkin. Sariqlik jigar disfunktsiyasining o'ziga xos belgisidir va Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozining muhim klinik xususiyati hisoblanadi.

- Jigar ensefalopatiyasi: Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozi bilan og'rigan ba'zi ayollarda jigar ensefalopatiyasi kuzatilishi mumkin, bu holat jigar disfunktsiyasi qonda miya faoliyatiga ta'sir qiladigan toksinlar to'planishiga olib keladi. Semptomlar chalkashlik va asabiylashishdan og'ir aqliy zaiflik va komaga qadar bo'lishi mumkin.

- Koagulyatsion anomaliyalar: Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozi koagulyatsion anormalliklarga olib kelishi mumkin, natijada qon ketish xavfi yuqori va ko'karishlar oson bo'ladi. Bu qon ivish omillarini ishlab chiqarishga ta'sir qiluvchi jigar funktsiyasining buzilishi bilan bog'liq.

- Gipoglikemiya: Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozi bilan kasallangan ayollarda qon shakarining past darajasi (gipoglikemiya) paydo bo'lishi mumkin. Jigar qon shakarini boshqarishda hal qiluvchi rol o'ynaydi va jigar disfunktsiyasi glyukoza almashinuvi muammolariga olib kelishi mumkin.

- Jigar fermentlarining ko'payishi: qon tekshiruvlarida ko'pincha alanin aminotransferaza (alt) va aspartat aminotransferaza (ast) kabi jigar fermentlarining ko'payishi aniqlanadi, bu jigar shikastlanishini ko'rsatadi.

- Buyrak disfunktsiyasi: Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozi bilan og'rigan ba'zi ayollarda buyrak disfunktsiyasi kuzatilishi mumkin, bu kreatinin darajasining oshishi va siydik chiqarishning kamayishi bilan tasdiqlanadi. Bu buyrakning o'tkir shikastlanishi (aki) deb nomlanadi.

- Xomilalik bezovtalik: Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozi homilaga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Xomilaning buzilishi, shu jumladan homila harakatlarining pasayishi va homilaning yurak urish tezligining anormal naqshlari kuzatilishi mumkin. Og'ir holatlarda homila o'lishi mumkin.

- Erta tug'ilish: onaning ham, homilaning ham sog'lig'ini himoya qilish uchun, agar Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatoziga shubha qilingan yoki tashxis qo'yilgan bo'lsa, odatda sezaryen orqali erta tug'ilish kerak bo'lishi mumkin.

- Tez rivojlanish: Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozi tez rivojlanishi mumkin va vaziyat bir necha kun ichida yomonlashishi mumkin. Erta tan olish va tezkor aralashuv ijobiy natija uchun juda muhimdir.

- Differentsial tashxis: Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozi virusli gepatit, o't pufagi kasalligi yoki preeklampsi kabi boshqa holatlarga taqlid qilishi mumkin. Shuning uchun simptomlarning boshqa mumkin bo'lgan sabablarini istisno qilish uchun keng qamrovli baholash zarur.

•Davolash: Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozi uchun asosiy davolash homilani darhol etkazib berishdir. Bu ko'pincha qo'llab-quvvatlovchi yordam, shu jumladan jigar disfunktsiyasini boshqarish, koagulopatiya, gipoglikemiya va boshqa asoratlar. Og'ir holatlarda jigar transplantatsiyasi talab qilinishi mumkin.

Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozi kamdan-kam uchraydigan, ammo jiddiy kasallik bo'lib, tez tibbiy yordamni talab qiladi. Erta tashxis qo'yish va aralashuv ona va homila natijalarini yaxshilash uchun juda muhimdir. Homilador ayollar va tibbiyot xodimlari Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozi bilan bog'liq belgilar va alomatlar uchun, ayniqsa homiladorlikning uchinchi trimestrida hushyor bo'lishlari kerak.

Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozi noyobligi va o'zgaruvchan klinik ko'rinishi tufayli qiyin holat bo'lib qolmoqda. Ona va homila asoratlarining oldini olish uchun o'z vaqtida tashxis qo'yish juda muhimdir. Potentsial og'ir kursga qaramay, tezkor aralashuv bilan Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozi bilan kasallangan ko'plab ayollar tiklanishi mumkin va chaqaloq uchun prognoz odatda qulaydir. Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozining aniq sababi noma'lumligicha qolmoqda, ammo genetik omillar rol o'ynashi mumkin.

Xulosalar:

Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozi homilador ayollarga ta'sir qiladigan kam uchraydigan, ammo jiddiy holatdir. Uning klinik xususiyatlarini erta aniqlash va tezkor aralashuv ona va homila natijalarini yaxshilash uchun juda muhimdir. Muvaffaqiyatli boshqaruv uchun turli mutaxassisliklar bo'yicha sog'liqni saqlash xodimlari o'rtasida yuqori shubha va hamkorlik ko'rsatkichi zarur. Homiladorlikning o'tkir yog'li gipatozi bilan bog'liq patofiziologiya va genetik omillarni yaxshiroq tushunish uchun qo'shimcha tadqiqotlar o'tkazish kerak.

Adabiyotlar ro'yhati:

1. Ismailov S.I. «Qalqonsimon bez kasalliklari». Tashkent 2022. s.116
2. Исмаилов С.И., Убайдуллаева Н.Б. Лечение тиреоидной дисфункции при беременности и послеродовом периоде // Руководство по клинической практике Эндокринологического Общества Ташкент.- 2008.- 26 с.
3. Абашова, Е.И. Наружный генитальный эндометриоз и гормональная недостаточность яичников: автореферат.дис.... канд. мед. наук / Е.И. Абашова.– СПб., 1999. – 23с.
4. Анолян А.Н . «Функция репродуктивной системы и гормональная контроцепция у женщин с аитоиммунным тиреоидитом» Журнал Гинекология №5. 2008 г. С 167- 169.
5. Адамян, Л.В. Генитальный эндометриоз. Современный взгляд на проблему / Л.В. Адамян, С.А. Гаспарян.– Ставрополь: СГМА, 2004
6. Воробьева, А.А. Иммунология и аллергология: учебное пособие для вузов / А.А. Воробьева, А.С. Быкова, А.В. Караулова. -М.: Практическая медицина, 2006. 288 с